

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Визначено теоретичні засади місцевого самоврядування в контексті демократизації політичного життя. З'ясовано необхідність реформування місцевого самоврядування як основи сталого розвитку країни. Узагальнено проблеми та представлено перспективи здійснення адміністративної реформи.

Аннотация. Представлены теоретические основы местного самоуправления в контексте демократизации политической жизни. Обусловлено, что необходимость реформирования органов местного самоуправления является основой стабильного развития страны. Обобщены проблемы и представлены перспективы осуществления административной реформы.

Annotation. The theoretical basis of local government in the context of the democratization of political life is presented. The need for reform of local government is the foundation of sustainable development. The paper summarizes the problems and presents the prospects for implementing the administrative reform.

Ключові слова: місьцеве самоврядування, реформування.

Сучасному українському суспільству бракує сталого розвитку та ефективності управління як на державному, так і на місцевому рівнях. Про це свідчать показники, що визначають місце держави у світі: глобальний індекс конкурентоспроможності, індекс людського розвитку, індекс інвестиційної привабливості країн тощо. Нагальною проблемою залишається недосконалість системи публічної адміністрації, що, на думку В. Куйбіди, "змушує не лише до постійного перегляду її окремих аспектів, але й час від часу проводити її реформу" [1]. Таким чином, питання, що висвітлюються в даному дослідженні, залишаються актуальними для державного управління сьогодні.

Про невідкладність реформування місцевого самоврядування свідчать численні публікації, дискусії науковців та посадовців, велике коло дослідників, що з'ясовують передумови реформування, визначають умови, висвітлюють проблеми та прогнозують можливі наслідки реформування. Серед відомих науковців та політичних лідерів, які торкаються питання реформування, слід зазначити В. Авер'янова [2], М. Добкіна [3], І. Заєць [1], В. Куйбіду [1], М. Пухтинського [4] тощо. Проте питання реформування залишається відкритим для подальших досліджень.

Метою роботи є обґрунтування необхідності реформування місцевого самоврядування як основи удосконалення державного управління.

Спочатку зазначимо, що місьцеве самоврядування становить інститут, який сформовано на демократичних засадах, створення якого мало намір забезпечити певну самостійність адміністративно-територіальним одиницям та, тим самим, сприяти ефективності державного управління. Автори погоджуються з дослідниками [3], які вважають, що місьцеве самоврядування є не лише однією з найважливіших засад демократичного устрою держави, а й дедалі більше впливає на соціально-економічні та політичні процеси в державі, сприяє оптимізації державного управління та децентралізації влади, активізації населення та залучення його до участі в політико-правових процесах. Існування законодавчого підґрунтя щодо місцевого самоврядування не виключає низки проблем та протиріч у змісті повноважень, прав, обов'язків, можливості розпорядження місцевими фінансами. Існуючі проблеми вимагають невідкладного вирішення, а це вирішення неможливе без розширення повноважень місцевого самоврядування, як вважають і представники органів державної влади, і народні депутати, і депутати місцевих рад.

Можна висловити думку, що визначення необхідності реформування виникло поряд із становленням місцевого самоврядування в Україні, що окреслилося закріпленням цього інституту в Конституції 1996 року, прийняттям у 1997 році базового Закону "Про місьцеве самоврядування в Україні", ратифікацією Європейської хартії місцевого самоврядування. "Далі, – як пише М. Пухтинський, – пішли хвилі очікуваних сподівань реформування та розчарування й відступу від нього (спроби проведення адміністративної реформи у 1998 – 2000 роках; прийняття нової редакції закону про місьцеве самоврядування у 2001 – 2003 роках; другого етапу конституційної (закон № 3207-1) та адміністративно-територіальної реформ у 2004 – 2006 роках; нарешті – сучасного конституційного процесу щодо територіальної організації влади)" [4]. Тому ще більш цікавим є той факт, що при існуванні ряду "хвиль" у реформуванні представники органів місцевого самоврядування майже не відчують позитивних зрушень та констатують загострення функціональної та повноважної незбалансованості, недетермінованість системи адміністративно-територіального устрою, обмеженість прав щодо розпорядження фінансами на місцях. Таким чином, є реальні підстави для реформування місцевого самоврядування, і не лише підстави, а й нагальна необхідність.

Реформування, на думку авторів, торкається організаційно-правового, кадрового та фінансового аспектів, оскільки детермінованість тих чи інших понять, пов'язаних із місцевим самоврядуванням, вимагає відповідних змін у нормативно-правових та законотворчих документах (зміна статусу районних та обласних рад); кадровий аспект

мають бути розробленими на рівні органів місцевого самоврядування; фінансовий аспект передбачає надання більших прав щодо розпорядження місцевими бюджетами, повноцінну участь у регіональному розподілі фінансів тощо.

Вважаємо, що реформування є найактуальнішою проблемою сьогодення, вирішення якої має принести позитивні результати у вигляді децентралізації влади, поширення прав та свобод на місцях, уникнення владних протиріч та незбалансованості у розподілі функцій, повноважень та відповідальності.

Разом з цим не можна очікувати досить швидких перспективних позитивних зрушень у процесі та після реформування, оскільки реформи вимагають коштів, супроводжуються скороченням посадовців, передбачають організаційну перебудову та потребують подолання перешкод у свідомості як державних службовців на всіх щаблях влади, так і в усвідомленні громадян країни щодо необхідності перетворень у суспільстві.

Автори цілком приєднуються до точки зору В. Куйбіди, що здійснення децентралізації і створення ефективного місцевого самоврядування передбачає одночасно дії у кількох напрямках: на рівні громадському; на рівні місцевого самоврядування; на законодавчому рівні, а для ефективності реформування має бути створений координаційний центр з відповідними повноваженнями [1].

Таким чином, існує нагальна потреба у реформуванні органів місцевого самоврядування, яке відкриває позитивні перспективи подальшої демократизації суспільства та забезпечення ефективного управління в регіональному контексті, але все це вимагає зусиль з боку влади та усвідомлення необхідності реформування населенням країни.

Література: 1. Куйбіда В. С. Генеза територіальної організації України : конституційно-правові аспекти / В. С. Куйбіда, І. Я. Заєць. – Х. : Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2010. – 480 с.
2. Авер'янов В. Б. Адміністративна реформа і правова наука / В. Б. Авер'янов // Право України. – 2002. – № 3. – С. 20–27.
3. Добкін М. М. Реформування місцевого самоврядування й удосконалення діяльності виконавчих органів місцевих рад як невідкладне завдання [Електронний ресурс] / М. М. Добкін. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-2/09dmmjnz.pdf>.
4. Пухтинський М. О. Реформа місцевого самоврядування – це концепція плюс політична воля [Електронний ресурс] / М. О. Пухтинський. – Режим доступу : www.vinrada.gov.ua/publikacii.htm.